

Asya Studies

Akademik Sosyal Araştırmalar / Academic Social Studies

Year: 9, Number: 31, p. 89-106, Spring 2025

Okul Öncesinden Hayat Bilgisi Dersine Erdem-Değer-Eylem

Virtue-Value-Action from Preschool to Life Sciences Lesson

ISSN: 2602-2877 / E-ISSN: 2602-263X

Araştırma Makalesi
Research Article

Makale Geliş Tarihi
Article Arrival Date
30/12/2024

Makale Kabul Tarihi
Article Accepted Date
10/03/2025

Makale Yayın Tarihi
Article Publication Date
25/03/2025

Asya Studies

Dr. Öğr. Üyesi Adem Arslan
Gümüşhane Üniversitesi
Çocuk Gelişimi Programı
ademarslan@gumushane.edu.tr
ORCID: 0000-0002-7848-7395

Sefa Çelikel
Kocaeli Üniversitesi
Okul Öncesi Eğitimi ABD
sefae1453@gmail.com
ORCID: 0009-0008-7611-5265

Öz

Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi, bireyin içsel ahlaki gelişimini, toplumsal normlara uyumunu ve bu normların eyleme dönüşümünü ifade eder. Türkiye’de bu çerçeve, okul öncesinden başlayarak hayat bilgisi gibi derslerde somutlaştırılmakta ve bireylerde sosyal sorumluluk bilinci geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi’nin okul öncesi eğitimden hayat bilgisi dersine kadar olan süreçte ne şekilde yer aldığını ortaya koymaktır. Bu araştırma, betimleyici bir nitel araştırma özelliği taşımakta olup doküman incelemesi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda, ilgili programların dokümanları sistematik bir şekilde analiz edilmiştir. Özellikle Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi’nin öğrenme alanları, becerileri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirme süreçlerine nasıl yansıdığı detaylı olarak incelenmiştir. Buna göre araştırma bulguları, her iki program içerisinde öğrenme alanları ölçütüyle Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi karşılaştırıldığında okul öncesi öğretim programının, hayat bilgisi öğretim programına göre daha esnek bir yapıda olduğu gözlemlenmektedir. Okul öncesi eğitim programında, öğrenme alanları yerine alan becerileri yer almaktadır. Her iki programda Türkiye Yüzyılı Maarif Model’inin erdemli bireyler yetiştirme amacını önelemekte olup, değerlerin ediniminde yaş ve gelişim düzeyleri gibi etkenlere uygun yöntemler benimsenmiştir. Bu bağlamda yetkin ve erdemli bireyler temelinde Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi’nin öğretim programlarına özenle yansıtılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Hayat Bilgisi, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi

Abstract

The Virtue-Value-Action Framework expresses the individual's internal moral development, compliance with social norms and the transformation of these norms into action. In Turkey, this framework is embodied in courses such as life sciences starting from preschool and attempts are made to develop a sense of social responsibility in individuals. The main purpose of this research is to reveal how the Virtue-Value-Action Framework is included in the process from preschool education to life sciences within the scope of the Turkey Century Education Model. This research has the characteristics of a descriptive qualitative research and was conducted using the document review method. In this direction, the documents of the relevant programs were systematically analyzed. In particular, how the Virtue-Value-Action framework is reflected in the learning areas, field skills, teaching methods and techniques, and measurement and evaluation processes was examined in detail. Accordingly, when the research findings are compared with the Virtue-Value-Action framework in both programs, it is observed that the Preschool Curriculum has a more flexible structure than the Life Science Curriculum. In the Preschool Curriculum, instead of learning areas, there are field skills. Both programs prioritize the aim of the Turkey Century Education Model to raise virtuous individuals, and methods suitable for factors such as age and development levels are adopted in the acquisition of values. In this context, the Virtue-Value-Action framework is carefully reflected in the curriculum on the basis of competent and virtuous individuals.

Keywords: Preschool, Life science, Virtue-Value-Action

Atf Bilgisi / Citation Information

Arslan, A., & Çelikel, S. (2025). Okul öncesinden hayat bilgisi dersine erdem-değer-eylem. *Asya Studies*, 9(31), 89-106. <https://doi.org/10.31455/asya.1609975>

GİRİŞ

Eğitim, bireyin topluma uyum sağlaması, toplumsal normları anlamlandırması ve aynı zamanda bu normları kişisel bir kimlik çerçevesinde yeniden inşa etmesi için temel bir süreçtir. Ancak modern eğitim anlayışı, yalnızca bilgi aktarımını değil, bireyin erdemli bir birey olarak toplumsal yaşamda yer almasını da hedefler. Bu bağlamda, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, eğitimi Erdem-Değer-Eylem Çerçevesinde yeniden yapılandırarak bireyin ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimini bütüncül bir yaklaşımla ele almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2024). Türk Yüzyılı Eğitim Modeli'nin bu yönelimi, eğitim süreçlerinin yalnızca akademik başarıya değil, bireyin çok boyutlu gelişimine de odaklanacak şekilde dönüştürülmesinin gerekliliğine işaret etmektedir (Önder, 2024; Öngören & Yılmaz, 2024).

Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi, bireyin içsel ahlaki gelişimini, toplumsal normlara uyumunu ve bu normların eyleme dönüşümünü ifade eder. Bu modelin temel amacı, bireylerin hem kendi iç dünyalarında hem de toplumsal bağlamda bir uyum ve sorumluluk bilinci geliştirmesini sağlamaktır (Yıldırım & Çalışkan, 2024). Çerçeve;

Erdem: Adalet, dürüstlük ve sabır gibi bireyin etik ve ahlaki temellerini oluşturan nitelikleri,

Değer: Toplumun norm ve beklentilerini bireyin içselleştirerek davranışlarına yansıtmasını,

Eylem: Erdem ve değerlerin toplumsal katkı sağlayacak şekilde davranışa dönüşmesini kapsar (MEB, 2024; Özer & Çam Aktaş, 2019).

Türkiye’de bu çerçeve, okul öncesinden başlayarak hayat bilgisi gibi derslerde somutlaştırılmakta ve bireylerde sosyal sorumluluk bilinci geliştirilmeye çalışılmaktadır. Örneğin, okul öncesinde oyun ve hikaye temelli etkinliklerle başlayan bu süreç, hayat bilgisi derslerinde daha soyut kavramlarla, bireyin topluma katkısını artıracak şekilde devam etmektedir (Direk & Batmaz, 2024; Üzümcü & Abanoz, 2024; Köseoğlu, & Şahin, 2024). Okul öncesi dönemde eğitim, çocukların somut örnekler üzerinden öğrenim gördüğü bir alan olarak, erdem ve değerlerin ilk kez tanıtıldığı kritik bir evredir (Arslan, 2022). Bu süreçte oyun, grup etkinlikleri ve hikayelerle dürüstlük, empati ve adalet gibi erdemler kazandırılmaya çalışılır (MEB, 2024; Direk, & Batmaz, 2024). Hayat bilgisi dersi ise bu temel değerlerin daha soyut ve toplumsal bağlamda ele alınmasını sağlayarak, bireylerin toplumsal normları içselleştirmesini amaçlar (Güneş & Yıldırım, 2024; Avcı, & Kayabaşı, 2018). Bu iki program arasındaki temel fark, öğretim sürecinde kullanılan yöntemlerin somutluktan soyutluğa geçişiyle ilgilidir. Ancak her iki programın ortak amacı, bireyin erdemli bir birey olarak topluma aktif bir şekilde katkıda bulunmasını sağlamaktır (Kuzu, Göçer & Akçay, 2024).

Araştırmalar, bu çerçeveyi merkeze alan eğitim programlarının, bireyin ahlaki gelişimine ve toplumsal sorumluluk bilincine önemli katkılar sunduğunu göstermektedir. Örneğin, Özer ve Çam Aktaş (2019), öğrencilerin empati, iş birliği ve toplumsal uyum gibi sosyal becerilerini geliştirdiğini belirtmektedir. Benzer şekilde, Direk ve Batmaz (2024), okul öncesi dönemde oyun ve hikayeler aracılığıyla uygulanan bu modelin, çocukların bireysel ve grup içindeki davranışlarında gözle görülür bir olumlu değişim yarattığını vurgulamaktadır. Bu çalışmada, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi’nin uygulama

biçimleri, okul öncesi ve hayat bilgisi programları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar çerçevesinde analiz edilmiştir. Amaç, bu çerçevenin bireyin erken yaşlardan itibaren toplumsal değerleri benimsemesine olan etkilerini belirlemek ve eğitim programlarındaki süreklilik ile tutarlılığı ortaya koymaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli çerçevesinde yapılandırılmış olan Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nin Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı içerisindeki yerini, uygulanış biçimlerini ve etkilerini incelemektir. Çalışma, bu çerçevenin eğitim programlarındaki teorik temellerini, pedagojik uygulamalarını ve pratik kazanımlarını kapsamlı bir şekilde analiz etmeyi hedeflemektedir.

Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

- 1- 2024 TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi nasıl yapılandırılmıştır?
 - Erdem-Değer-Eylem Çerçevesinde hangi öğrenme alanlarında hangi değerlerin kazandırılması hedeflenmektedir?
 - Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ölçme ve değerlendirme süreçlerinde nasıl yapılandırılmıştır?
 - Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında değerler hangi öğretim yöntem ve teknikleriyle aktarılmaktadır?
- 2- 2024 TYMM Hayat Bilgisi Öğretim Programında Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi nasıl yapılandırılmıştır?
 - Hangi öğrenme alanlarında hangi değerlerin kazandırılması hedeflenmektedir?
 - Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ölçme ve değerlendirme süreçlerinde nasıl yapılandırılmıştır?
 - Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında değerler hangi öğretim yöntem ve tekniklerle aktarılmaktadır?
- 3- 2024 TYMM Okul Öncesi Eğitim ve Hayat Bilgisi Öğretim Programları arasında Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nin farklılık ve benzerlikleri nelerdir?
 - Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında öğrenme alanlarında kazandırılması istenen değerler arasında benzerlik ve farklılıklar nelerdir?
 - Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında ölçme ve değerlendirme uygulamalarında benzerlik ve farklılıklar nelerdir?
 - Her iki program arasında Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında öğretim yöntem ve teknikleri arasında benzerlik ve farklılıklar nelerdir?

Bu araştırma, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nin eğitim sistemine kazandırdığı teorik ve pratik katkıları ortaya koyarak, çerçevenin uygulama süreçlerine ilişkin öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, okul öncesi ve hayat bilgisi programları bağlamında Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nin süreklilik ve tutarlılığını analiz ederek, değer eğitiminin erken yaşlardan itibaren etkili bir şekilde kazandırılmasına yönelik bulgular sunmayı hedeflemektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, betimleyici bir nitel araştırma özelliği taşımakta olup doküman incelemesi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın temel amacı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nin okul öncesi eğitimden hayat bilgisi dersine kadar olan süreçte ne şekilde yer aldığını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, ilgili programların dokümanları sistematik bir şekilde analiz edilmiştir.

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen konuya ilişkin bilgi içeren yazılı materyallerin analizi yoluyla veri elde edilmesini sağlayan bir nitel araştırma yöntemidir. Bu yöntem hem mevcut durumu betimleme hem de sosyal olaylar hakkında derinlemesine bilgi sunma amacı taşır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Doküman incelemesi, yazılı veya görsel her türlü materyalin araştırma sürecine dahil edilmesine olanak tanıyan bir yöntemdir. Bu materyaller; kitaplar, dergiler, makaleler, şiirler gibi yazılı kaynaklardan, resimler, slaytlar, filmler gibi görsel kaynaklara kadar çeşitlilik gösterebilir. Doküman incelemesinde en önemli unsurlar, araştırmacının neyi, neden, niçin, nasıl ve nerede araması gerektiği sorularına net cevaplar geliştirmesidir (Sönmez & Alacapınar, 2013). Araştırılmak istenen olay, olgu ve durumlar hakkında bilgi sunan yazılı, çizili ya da basılı her türlü materyal bu yöntemin temel veri kaynağını oluşturabilir (Sönmez & Alacapınar, 2013). Doküman inceleme yöntemi, araştırmanın amacına uygun olarak Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nin eğitim programlarına entegrasyonuna ilişkin mevcut durumu sistematik bir şekilde analiz etmek, çerçevenin okul öncesi ve hayat bilgisi programlarındaki benzerlik ve farklılıklarını belirlemek, eğitim uygulamalarında kullanılan yöntem, içerik ve değerlere dair derinlemesine bilgi sunmak açısından katkı sağlamaktadır.

Örnekleme Yöntemi

Araştırmada veri kaynağı olarak kullanılan dokümanların seçiminde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tercih edilmiştir. Ölçüt örneklemede, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumlar ele alınır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu çalışmada, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nin okul öncesi ve hayat bilgisi programlarında yoğun olarak kullanılması temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Seçilen programlar, bu çerçevenin eğitim programlarındaki teorik altyapısını ve pratik uygulamalarını incelemek amacıyla analiz edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni, Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı temel veri kaynakları olarak kullanılmıştır. Bu belgeler, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın resmî web sitesinden (<https://mufredat.meb.gov.tr>) temin edilmiştir (MEB, 2024). Bu dokümanlar, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nin teorik temelleri, pedagojik uygulamaları ve öğrenme-öğretme süreçlerindeki yeri açısından analiz edilmiştir.

Verilerin Toplanma Süreci

Doküman inceleme yönteminin etkin kullanımı için aşağıdaki aşamalara dikkat edilmiştir:

1. Dokümana Ulaşma: Araştırmada kullanılacak belgeler, resmî ve güvenilir kaynaklardan temin edilmiştir.
2. Orijinalliği Kontrol Etme: Elde edilen belgelerin güncel ve orijinal olduğu doğrulanmıştır.
3. Dokümanları İnceleme: Program ve ortak metinler, belirli temalar ve alt başlıklar çerçevesinde sistematik olarak analiz edilmiştir.
4. Verileri Analiz Etme: Belgelerde yer alan bilgiler, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında yapılandırılmış bir analiz planı ile değerlendirilmiştir.
5. Verileri Kullanma: Analiz sonuçları, çalışmanın temel amacına hizmet edecek şekilde yorumlanmış ve raporlanmıştır.

Bu süreçte, 2024 yılına ait programların Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ile olan ilişkisi, teorik altyapıdan uygulama süreçlerine kadar çok boyutlu bir perspektifle ele alınmıştır. Ayrıca, dokümanların içeriği, okul öncesi eğitim ve hayat bilgisi öğretim programları arasındaki benzerlik ve farklılıkları anlamak için karşılaştırmalı bir yaklaşımla analiz edilmiştir.

Bu araştırmada veriler, Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2024 yılında yayınladığı Okul Öncesi Eğitim Programı, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Öğretim Programları Ortak Metni üzerinden toplanmıştır. Veri toplama sürecinde, doküman incelemesi yönteminin gerektirdiği prosedürler titizlikle uygulanmıştır. Doküman incelemesi, belirli bir amaca hizmet eden, araştırma alanına bilgi sağlayan ve belirli durumları ortaya koymayı hedefleyen yazılı materyallerin analiz edilmesini kapsar (Best & Kahn, 2017). Bu bağlamda, araştırma amacı doğrultusunda belirlenen ölçütler dikkate alınarak veri toplama süreci yapılandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, içerik analizi ve betimsel analiz yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Bu yöntemler, verilerin sistematik bir şekilde analiz edilmesi, yorumlanması ve araştırma sorularına yanıt verecek şekilde organize edilmesini sağlamıştır. İçerik analizi, araştırma sorularına karşılık gelen verilerin derinlemesine incelenmesini, metinlerin veya dokümanların içerisindeki örtük anlamların ve mesajların sistematik bir şekilde ortaya çıkarılmasını amaçlamaktadır. Bu bağlamda, araştırmada şu aşamalar izlenmiştir:

1. Verilerin Kodlanması: Dokümanlardaki ifadeler, araştırma soruları doğrultusunda belirlenen kavramlar ve temalar çerçevesinde kodlanmıştır.
 2. Kategorilerin Belirlenmesi: Benzer ifadeler bir araya getirilerek anlamlı kategoriler oluşturulmuştur.
 3. Temaların Oluşturulması: Kodlanan veriler, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'ne uygun şekilde tematik başlıklar altında sınıflandırılmıştır.
-

4. Yorumlama: Kategoriler ve temalar üzerinde yapılan analizler, araştırmanın amaçları doğrultusunda yorumlanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2016; Güler, Halıcıoğlu & Taşgın, 2015).

İçerik analizi, özellikle erdem, değer ve eylem temalarının programlarda hangi bağlamlarda yer aldığını ve bu temaların nasıl yapılandırıldığını anlamak için temel bir yöntem olarak kullanılmıştır. Betimsel analiz, elde edilen verilerin önceden belirlenen temalara veya başlıklara göre özetlenip yorumlanmasını sağlar. Bu çalışmada betimsel analiz, özellikle içerik analizinden elde edilen bulguların daha genel bir çerçevede anlamlandırılması için kullanılmıştır. Bu süreçte şu aşamalar izlenmiştir:

1. Tematik Çerçevenin Oluşturulması: Araştırma sorularına uygun olarak tematik bir çerçeve belirlenmiştir.
2. Verilerin İşlenmesi: Dokümanlardan elde edilen veriler, belirlenen tematik çerçeveye göre organize edilmiştir.
3. Bulguların Tanımlanması: Temalar altında toplanan veriler açıklanmış ve organize edilmiştir.
4. Yorumlama: Veriler, araştırma sorularına yanıt verecek şekilde analiz edilip yorumlanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Araştırmada, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı dokümanlarının Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında incelenmesinde şu şekilde bir yaklaşım benimsenmiştir:

- İçerik Analizi: Çerçeveyle ilgili temaların dokümanlarda nasıl ele alındığını (örneğin, frekans ve sayı bağlamında) ortaya koymak için kullanılmıştır.
- Betimsel Analiz: İçerik analizinden elde edilen bulguların anlamlandırılması ve çerçeve kapsamında yapılan uygulamaların detaylandırılması amacıyla uygulanmıştır.

Her iki yöntemle elde edilen bulgular, raporlaştırılarak okul öncesi ve hayat bilgisi programlarının karşılaştırmalı bir analizi yapılmıştır. Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nin programlarda ne ölçüde yer aldığı, nasıl yapılandırıldığı ve hangi yöntemlerle uygulandığı, analiz sonuçları doğrultusunda kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma soruları doğrultusunda elde edilen bulgular tematik başlıklar altında ele alınmıştır. Bulgular, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (HBDÖP) ile bu programlara ilişkin yayımlanan “Öğretim Programları Ortak Metni” esas alınarak incelenmiştir.

1.2024 TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi nasıl yapılandırılmıştır?

Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nde hangi öğrenme alanlarında hangi değerlerin kazandırılması hedeflenmektedir? sorusuna cevap aranmıştır. Bu bağlamda 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı incelenerek elde edilen bulgular Tablo 1' de sunulmuştur.

Tablo 1: Alan Becerileri ve Hedeflenen Değerler

Öğrenme Alanı /Alan Becerileri	Kazandırılması Hedeflenen Değerler	f
Türkçe alan becerisi		
Matematik alan becerisi	Adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk,	
Fen alan becerisi	duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet,	20
Sosyal alan becerisi	mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı,	
Hareket ve sağlık alan becerisi	sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik,	
Sanat alan becerisi	yardımseverlik	
Müzik alan becerisi		

Tablo 1'de görüldüğü üzere 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan öğrenme alanları ile hedeflenen değerler yer almaktadır. Buna göre Erdem- Değer- Eylem çerçevesi Okul Öncesi Eğitim Programı içerisinde alan becerileri olarak “*Türkçe alan becerisi, matematik alan becerisi, fen alan becerisi, sosyal alan becerisi, hareket ve sağlık alan becerisi, sanat alan becerisi, müzik alan becerisi*” şeklinde yer alan 7 öğrenme alanı yer almaktadır. Bu alan becerilerinde ise program içinde kazandırılması gereken hedefler genel olarak (f:20) “*adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik, yardımseverlik*” gibi değerlerin yer aldığı görülmektedir. Değerler öğretmenlerin aylık planlarına göre alan becerilerine yansıtılacaktır. Bu yapılırken özel günler, belirli gün ve haftalar dikkate alınarak yapılması ifade edilmiştir.

Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ölçme ve değerlendirme süreçlerinde nasıl yapılandırılmıştır? sorusuna cevap aranmıştır. Bu soru bağlamında 2024 Maarif Model Okul Öncesi Eğitim Programı incelenmiştir. İnceleme doğrultusunda elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Ölçme ve Değerlendirme Süreçlerinde Değerler

Değerler	Ölçme ve Değerlendirme	f
	Beceri gözlem formu	
	Anekdöt kaydı	
Adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik, yardımseverlik	Beceri edinim raporu	7
	Aylık plan kontrol çizelgesi	
	Etkinlik değerlendirme	
	Portfolyo	

Tablo 2'ye göre 2024 Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında ölçme ve değerlendirme bölümleri incelenmiştir. Bu bağlamda programda ölçme ve değerlendirme uygulamaları olarak (f:7) *beceri gözlem formu, anekdot kaydı, beceri edinim formu, aylık plan kontrol çizelgesi, etkinlik değerlendirme, portfolyo*” gibi araçlar yer almaktadır. Bu araçlar ile öğretmen yaptığı aylık ve günlük planlara göre işlediği değerler, ifade edilen ölçme ve değerlendirme araçlarıyla yapılmaktadır. Erdem-Değer-Eylem

Çerçevesi değerlendirme süreçlerinde beceri yoluyla değerlerin edinimine temel oluşturmaktadır. Öğretme ve öğrenme süreci boyunca çocuğun tüm uygulamalarını ve bu süreçte sosyal duygusal öğrenme becerileri, kavramsal beceriler, okuryazarlık beceriler, değerler vb. gibi unsurların uygulama yöntemleri içerisinde hangi düzeyde ne kadar kazanılıp kazanılmadığını ölçmek amacıyla kapsamlı çizelgeler yer almaktadır. Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi değerlendirme araçlarına değerler yoluyla entegre edilmiştir.

Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında değerler hangi öğretim yöntem ve teknikleriyle aktarılmaktadır? Sorusuna cevap aranmıştır. Bu bağlamda 2024 TYMM Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı incelenmiştir. İncelemeye dayalı olarak elde edilen bulgular Tablo 3’ te sunulmuştur.

Tablo 3: Strateji, Yöntem ve Teknikler ile Değerler

Değerler	Strateji, Yöntem ve Teknikler	f
Adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik, yardımseverlik	Tartışma	13
	Proje tabanlı öğrenme	
	İş birlikli öğrenme	
	Yaparak yaşayarak öğrenme	
	Örnek olay	
	Oyun ve çocuk merkezli yaklaşım	
	Rol oynama	
	Soru-cevap	
	Drama	
	Gezi-gözlem	
	Eğitsel oyun	
	Görsel ve film yorumlama	
	Anekdote ve hikâye anlatma	

Tablo 3 incelendiğinde 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı içinde öğretim ve öğrenme süreçlerinde programda yer alan strateji, yöntem ve tekniklerin yer aldığı görülmektedir. Bunlar (f:13); *tartışma, proje tabanlı öğrenme, iş birlikli öğrenme, yaparak yaşayarak öğrenme, örnek olay, oyun ve çocuk merkezli yaklaşım, rol oynama, soru- cevap, drama, gezi- gözlem, eğitsel oyunlar, görsel ve film yorumlama, anekdot ve hikâye anlatma* gibi yöntem ve tekniklerle değerlerin kazandırılması hedeflenmektedir. Okul Öncesi Eğitim Programı’nda alan becerilerinde öğretilmesi hedeflenen değerler net bir şekilde ifade edilmediği için tabloda değerlerin tümüne yer verilmiştir. Bu öğretim yöntem ve teknikleriyle öğretmen aylık planda hangi değeri merkeze aldıysa uygun olan öğretim yöntem ve tekniklerini kullanarak öğretim ve öğrenme sürecini tamamlamalıdır.

2.2024 TYMM Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi nasıl yapılandırılmıştır?

Hangi öğrenme alanlarında hangi değerlerin kazandırılması hedeflenmektedir? sorusu sorulmuştur. Bu bağlamda 2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Erdem Değer Eylem Çerçevesi detaylı bir şekilde incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi’nde Öğrenme Alanlarında Kazandırılması Hedeflenen Değerler

Öğrenme Alanı	Kazandırılması Hedeflenen Değerler	f
Ben ve Okulum	Adalet, çalışkanlık, dostluk, mütevazılık, sabır, saygı, sevgi, özgürlük, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik	1 1
Sağlığım ve Güvenliğim	Mahremiyet, özgürlük, sağlıklı yaşam, saygı, sorumluluk, temizlik, sabır	7
Ailem ve Toplum	Aile bütünlüğü, mahremiyet, merhamet, saygı, sevgi, sorumluluk, duyarlılık, çalışkanlık, dostluk, dürüstlük, özgürlük, sabır, yardımseverlik	1 3
Yaşadığım Yer ve Ülkem	Çalışkanlık, özgürlük, sabır, saygı, vatanseverlik, dürüstlük, estetik, sevgi, adalet, duyarlılık, özgürlük, yardımseverlik	1 2
Doğa ve Çevre	Duyarlılık, merhamet, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, çalışkanlık, tasarruf, vatanseverlik,	9
Bilim, Teknoloji ve Sanat	Çalışkanlık, estetik, özgürlük, sevgi, sağlıklı yaşam, sorumluluk, vatanseverlik	7

Tablo 4’e göre 2024 TYMM Maarif Modeli, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ile değerlerin, öğrenme alanları üzerinden kazandırılmasını hedeflemektedir. “Ben ve Okulum” öğrenme alanı (f:11), “*adalet, çalışkanlık, dostluk, mütevazılık, sabır, saygı, sevgi, özgürlük, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik*” gibi bireysel ve toplumsal ilişkileri güçlendiren değerlerin önemini vurgulamaktadır. “Sağlığım ve Güvenliğim” öğrenme alanında ise (f:7) “*mahremiyet, özgürlük, sağlıklı yaşam, saygı, sorumluluk, temizlik, sabır*” gibi değerlerin öğretimine yoğunlaşarak öğretim yapılmasını desteklemektedir. “Ailem ve Toplum” alanında ise (f:13) “*aile bütünlüğü, mahremiyet, merhamet, saygı, sevgi, sorumluluk, duyarlılık, çalışkanlık, dostluk, dürüstlük, özgürlük, sabır, yardımseverlik*” gibi değerlerin öğretiminde birey, toplum ve manevi boyutu destekleyici değerlere yer verilmiştir. Yaşadığım Yer ve Ülkem öğrenme alanında (f:12) *çalışkanlık, özgürlük, sabır, saygı, vatanseverlik, dürüstlük, estetik, sevgi, adalet, duyarlılık, özgürlük, yardımseverlik* yer verilmiştir. “Doğa ve Çevre” öğrenme alanında (f:9) “*duyarlılık, merhamet, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, çalışkanlık, tasarruf, vatanseverlik*” şeklinde daha çok birey odaklı değerlere yer verildiği görülmüştür. Son olarak “Bilim, Teknoloji ve Sanat” öğrenme alanında (f:7) ise “*çalışkanlık, estetik, özgürlük, sevgi, sağlıklı yaşam, sorumluluk, vatanseverlik*” gibi değerlere yer verildiği görülmüştür.

Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ölçme ve değerlendirme süreçlerinde nasıl yapılandırılmıştır? sorusu sorulmuştur. Bu bağlamda 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi detaylı olarak incelenmiştir. Ulaşılan bulgular Tablo 5’ te sunulmuştur.

Tablo 5: Erdem-Değer-Eylem Çerçevesinde Hayat Bilgisi Dersinde Ölçme ve Değerlendirme

Öğrenme Alanı	Değerler	Ölçme ve Değerlendirme	f
Ben ve Okulum	Adalet, çalışkanlık, dostluk, mütevazılık, sabır, saygı, sevgi, özgürlük, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik	Kontrol listesi, gözlem formu, görsellerle oluşturulmuş öz değerlendirme formu	3
Sağlığım ve Güvenliğim	Mahremiyet, özgürlük, sağlıklı yaşam, saygı, sorumluluk, temizlik, sabır	Kontrol listeleri ve öz değerlendirme formları, bütüncül dereceli puanlama anahtarı	3
Ailem ve Toplum	Aile bütünlüğü, mahremiyet, merhamet, saygı, sevgi, sorumluluk, duyarlılık, çalışkanlık, dostluk, dürüstlük, özgürlük, sabır, yardımseverlik	Anekdöt kaydı, canlandırma, kontrol listesi, eşleştirme kartları, bütüncül dereceli puanlama anahtarı	5
Yaşadığım Yer ve Ülkem	Çalışkanlık, özgürlük, sabır, saygı, vatanseverlik, dürüstlük, estetik, sevgi, adalet, duyarlılık, özgürlük, yardımseverlik	Akran değerlendirme formu, portfolyo, performans görevi, bütüncül dereceli puanlama anahtarı	4
Doğa ve Çevre	Duyarlılık, merhamet, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, çalışkanlık, tasarruf, vatanseverlik,	Gözlem formu, kontrol listesi, çalışma yaprağı, proje görevi, grup değerlendirme formu, akran değerlendirme formu	6
Bilim, Teknoloji ve Sanat	Çalışkanlık, estetik, özgürlük, sevgi, sağlıklı yaşam, sorumluluk, vatanseverlik	Öğrenme günlükleri, kontrol listesi	2

Tablo 5 incelendiğinde 2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi dolaylı yoldan ölçme ve değerlendirmeye de yansıtılmıştır. Tablo 5'e göre programda yer alan öğrenme alanlarının içerisinde kazandırılması istenen değerler öğrenme alanlarına göre sırasıyla “*adalet, çalışkanlık, dostluk, mütevazılık, sabır, saygı, sevgi, özgürlük, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik*” bu değerlerin ölçülmesi için ise (f:3) “*kontrol listesi, gözlem formu, görsellerle oluşturulmuş öz değerlendirme formu*” kullanılmaktadır. “*Mahremiyet, özgürlük, sağlıklı yaşam, saygı, sorumluluk, temizlik, sabır*” değerlerinin ölçülmesinde (f:3) “*kontrol listeleri ve öz değerlendirme formları, bütüncül dereceli puanlama anahtarı*” kullanılmaktadır. “*Aile bütünlüğü, mahremiyet, merhamet, saygı, sevgi, sorumluluk, duyarlılık, çalışkanlık, dostluk, dürüstlük, özgürlük, sabır, yardımseverlik*” gibi değerler için (f:5) “*akran değerlendirme formu, portfolyo, performans görevi, bütüncül dereceli puanlama anahtarı*” yer verilmiştir. “*Çalışkanlık, özgürlük, sabır, saygı, vatanseverlik, dürüstlük, estetik, sevgi, adalet, duyarlılık, özgürlük, yardımseverlik*” gibi değerler için (f:4) “*akran değerlendirme formu, portfolyo, performans görevi, bütüncül dereceli puanlama anahtarı*” kullanılmıştır. “*Duyarlılık, merhamet, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, çalışkanlık, tasarruf, vatanseverlik*” gibi değerler için (f:5) “*gözlem formu, kontrol listesi, çalışma yaprağı, proje görevi, grup değerlendirme formu, akran değerlendirme formu*” yer verilmiştir. “*Çalışkanlık, estetik, özgürlük, sevgi, sağlıklı yaşam, sorumluluk, vatanseverlik*” gibi değerlere yönelik ise (f:2) “*öğrenme günlükleri, kontrol listesi*” yer verilmiştir.

Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında değerler hangi öğretim yöntem ve tekniklerle aktarılmaktadır? Sorusu sorulmuştur. Bu bağlamda 2024 Maarif Modeli Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi detaylı bir şekilde incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Erdem-Değer-Eylem Çerçevesinde Kullanılan Temel Öğrenme-Öğretme Yöntemleri

Değerler	Öğretim Stratejileri	Yöntem ve teknik	f
	Sunuş Yoluyla Öğretim	Anlatım, gösteri, soru cevap	3
Adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik, yardımseverlik	Buluş Yoluyla Öğretim	Örnek olay, tartışma, soru cevap, grup çalışması, görüş geliştirme, eğitsel oyunlar, benzetim, altı şapkalı düşünme tekniği, istasyon, beyin fırtınası, yaratıcı drama, sözlü tarih, yerel tarih,	14
	Araştırma- İnceleme Yoluyla Öğretim	Bireysel çalışma, problem çözme, deney, gözlem, proje, gezi	6

Tablo 6 incelendiğinde 2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda olarak öğrenme-öğretme uygulamalarında öğrencilerin değerleri edinmek için hem bağımsız öğrenmelerine hem de iş birliği içinde çalışmalarına imkân tanıyan öğretim stratejileri (sunuş, buluş ve araştırma-inceleme yoluyla öğretim) kullanılmaktadır. Bu stratejiler kapsamında sunuş yoluyla (f:3) *anlatım, gösteri, soru-cevap*; buluş yoluyla (f:14) *tartışma, örnek olay, soru cevap, altı şapkalı düşünme tekniği, grup çalışması, beyin fırtınası, benzetim, eğitsel oyunlar, sözlü tarih, yerel tarih, görüş geliştirme, yaratıcı drama*; araştırma inceleme yoluyla öğretim stratejisinde ise (f:6) *problem çözme, bireysel çalışma, müze gezisi, proje* öğretim yöntem ve teknikleri yer almaktadır.

3.2024 TYMM Okul Öncesi Eğitim ve Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programları arasında Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nin farklılık ve benzerlikleri nelerdir?

Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında öğrenme alanlarında kazandırılması istenen değerler arasında benzerlik ve farklılıklar nelerdir? Sorusu sorulmuştur. Buna göre 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programı incelenmiş olup elde edilen bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Erdem-Değer-Eylem Çerçeve'sinde Öğrenme Alanlarına Göre Hedeflenen Değerler Açısından Karşılaştırılması

Alan	Farklılıklar	Benzerlikler
Okul Öncesi Eğitim Programı	Değerler, zümre kararı ve aylık planlara göre belirlenir. Beceri odaklı öğrenme alanları mevcuttur. Bireysel ve gelişimsel farklılıklara göre değer kazandırmaktadır.	İki programda da öğrenme alanları ve hedeflenen değerler yer almaktadır. Öğrenme alanları duyuşsal, bilişsel ve değer merkezli bir yaklaşım

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı	Değerler öğrenme alanlarının içerisinde verilmiştir. Öğrenme alanları tematik bir yapıdadır.	vardır. Değerler her iki programda da ortaktır.
--------------------------------------	--	---

Tablo 7 incelendiğinde Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında Okul Öncesi Eğitim ve Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının öğrenme alanlarına göre hedeflenen değerler açısından benzerlikleri ve farklılıkları gösterilmektedir. Buna göre her iki programda öğrenme alanları içinde değerler yer almaktadır. Hayat bilgisi Öğretim Programında değerler öğrenme alanları içinde net bir şekilde yer alırken; Okul Öncesi Eğitim Programında değerler net bir şekilde verilmemiştir. Bunun yerine aylık olarak ele alınacak değerler zümre kararı ile belirlenmesi tercih edilmiştir. Öğretmenler aylık ve günlük planlarını tasarlarken programda yer alan değerleri ve değerlere ilişkin eylemleri uygulamak, izlemek ve raporlamakla yükümlüdür. Program tasarlanırken o ay hangi değerlerin merkeze alınacağı öğretmene bırakılmıştır. Değerler seçilirken bu günlerin dikkate alınması beklenir. Her iki program için öğrenme alanları duyuşsal, bilişsel ve değerleri merkeze alan bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Öğretilmesi esas alınan değerler ortak tutulmuştur. Okul Öncesi Eğitim Programı öğrenme alanları beceri odaklı dizayn edilmişken hayat bilgisi öğretim programında öğrenme alanları tematik bir yapıdadır. Dolayısıyla Okul Öncesi Eğitim Programı Hayat Bilgisi Öğretim Programına göre daha esnek bir yapıda olup değerler, daha çok beceri kazandırma şeklindedir.

Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında ölçme ve değerlendirme uygulamalarında benzerlik ve farklılıklar nelerdir? Sorusu sorulmuştur. 2024 Okul Öncesi Eğitim ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programları incelenmiş olup bulgular Tablo 8’ de sunulmuştur.

Tablo 8: Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarında Benzerlikler ve Farklılıklar

Alan	Farklılıklar	Benzerlikler
Okul Öncesi Eğitim Programı	Etkinlik değerlendirme ve aylık plan kontrol çizelgesi, Değer ve beceri gözlemi ağırlıktadır Gelişim takibini dönemlik raporlarla yaparken	Beceri gözlem formu, kontrol listesi, portfolyo ve anekdot kaydı gibi araçlar Ölçme ve değerlendirme süreçlerinde "adalet, sorumluluk, saygı, sevgi, vatanseverlik" gibi ortak değerlere odaklanılmıştır.
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı	Daha çok akran değerlendirme Ölçüm araçları tematik alanlara özgü, Bütüncül dereceli puanlama anahtarları ile daha analitik bir yaklaşım benimser.	Öğretmenlerin, çocukların değer gelişimini sürekli gözlemlemesi ve bunu raporlaması her iki programda da gereklidir. Değer gelişiminin, öğrencilerin performansına ve tutumlarına dayalı olarak değerlendirilmesi her iki programda da ortaktır.

Tablo 8’ de 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programları arasında değerlerin ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yansımalarını

göstermektedir. Buna göre Okul Öncesi Eğitim ve Hayat Bilgisi Öğretim Programlarında, *beceri gözlem formu, kontrol listesi, portfolyo, anekdot kaydı* gibi araçların yer aldığı görülmektedir. Değerler her iki program içinde ortak olmasından mütevellit öğretmenlerin çocukların değer gelişimini sürekli olarak gözlemlemesi ve bunu raporlaması her iki programda da esastır. Değer gelişiminin, öğrencilerin performansına ve tutumlarına dayalı olarak değerlendirmesi temel alınmıştır. Bu benzerliklerin yanı sıra farklılık olarak Okul Öncesi Eğitim Programında etkinlik değerlendirme ve aylık plan kontrol çizelgesi kullanılırken Hayat Bilgisinde daha çok *akran değerlendirme, etkinlik değerlendirme* şeklindedir. Okul Öncesi Eğitim Programı'nda *değer ve beceri gözlemi* ağırlıktayken Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda daha çok *ölçüm araçlarına ve tematik alanlara* özgü yapılmaktadır. Okul öncesinde gelişim takibi *dönemlik raporlarla* sunulurken, Hayat Bilgisinde *analitik bir yaklaşımla bütüncül dereceli puanlama anahtarları* tercih edilmektedir. Okul Öncesi Eğitim Programı'na göre öğretmen değerlerin edinimi gelişimini düzenli olarak izler ve gözlemlerini *Anekdot Kayıt Formu* gibi formları kullanarak takip eder. Değerlerin gelişimi dönem sonlarında *beceri edinim raporunda* değerlendirilir.

Her iki program arasında Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında öğretim yöntem ve teknikleri arasında benzerlik ve farklılıklar nelerdir? sorusu sorulmuştur. 2024 Okul Öncesi Eğitim ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programları incelenmiş olup bulgular Tablo 9' da sunulmuştur.

Tablo 9: Öğretim Yöntem ve Teknikleri Arasında Benzerlik ve Farklılıklar

Alan	Farklılıklar	Benzerlikler
Okul Öncesi Eğitim Programı	Oyun ve etkinlik merkezli bir yaklaşım Yaparak, yaşayarak öğrenme Bireysel ve grup etkinliklerinde esneklik Araştırma ve buluş yoluyla öğrenme	Drama, soru-cevap, tartışma, örnek olay gibi yöntemler ortaktır. Görsel ve film yorumlama, hikâye anlatma gibi teknikler ortak olarak Değerlerin günlük hayatta uygulanabilir olması hedeflenmektedir.
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı	Beyin fırtınası, altı şapkalı düşünme Tematik yapı ve bireysel çalışma	

Tablo 9'da Erdem- Değer- Eylem Çerçevesinin 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programları arasında değerlerin öğretiminde öğretim yöntem ve teknikler yoluyla benzerlik ve farklılıklarını göstermektedir. Buna göre 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programı arasında benzerlik olarak *drama, soru-cevap, tartışma, örnek olay, görsel ve film yorumlama, hikâye anlatma* gibi yöntem ve tekniklerin ortak kullanıldığı görülmektedir. Değerlerin her iki program içinde *günlük yaşamla bağlantısı* ve günlük yaşamda uygulanabilir olmasını hedeflemektedir. Her iki programı kıyaslarken çocuğun yaş düzeyi, gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurulduğunda Okul Öncesi Eğitim Programının *oyun ve etkinlik merkezli bir yaklaşım* sergilenirken Hayat Bilgisi Öğretim Programında *araştırma ve buluş yoluyla öğrenme stratejileri* ağırlıklı bir öğretim yapılmaktadır. Okul Öncesi Öğretim Programının *yaparak ve yaşayarak öğrenmeye* vurgu yapılırken Hayat Bilgisinde *beyin fırtınası, altı şapkalı düşünme* gibi teknikler kullanılmaktadır.

Okul öncesinde yer yer alan becerilerine göre *bireysel ve grup etkinliklerinde* esneklik tanınırken Hayat Bilgisinde ise *tematik yapı ve bireysel çalışma* ön plana çıkmaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırma kapsamında, TYMM 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'ne entegre edilme biçimleri karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. Özellikle Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nin öğrenme alanları alan becerileri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirme süreçlerine nasıl yansıdığı detaylı olarak incelenmiştir. Buna göre araştırma, öğretim programlarının değer öğretimine yaklaşımını ve bu süreçlerin niteliğini ortaya koymayı hedeflemiştir. Bireylerin hem ahlaki hem sosyal gelişimlerine yönelik ortak bir temel oluşturulurken, öğrenme süreçlerinin tasarımından değerlerin kazandırılması ve ölçme-değerlendirme yaklaşımlarındaki farklılıkların pedagojik etkileri değerlendirilmiştir. Araştırmanın bulguları, her iki programın Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında benzer ve ayrışan yönlerini öne çıkarmakta ve aynı zamanda eğitim-öğretim sürecinde değer öğretiminde, pedagojik yaklaşımları göz önünde bulundurarak daha etkili bir şekilde ele alınabileceğini de ortaya koymaktadır.

2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programının, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi bağlamında benzerlik ve farklılıkların sunduğu avantaj ve sınırlılıklara yer verilmiştir. Araştırma öğrenme alanları/alan becerileri, ölçme ve değerlendirme uygulamaları, öğretim yöntem ve teknikler gibi ölçütlere dayanarak Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nin bu bölümlere yansiyış biçimlerini karşılaştırmaktadır. Buna göre araştırma bulguları, her iki program içerisinde öğrenme alanları ölçütüyle Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi karşılaştırıldığında Okul Öncesi Eğitim Programının, Hayat Bilgisi Öğretim Programına göre daha esnek bir yapıda olduğu görülmektedir. Okul Öncesi Eğitim Programında, öğrenme alanları yerine alan becerileri yer almaktadır. Okul Öncesi Eğitim Programı çocuğa akademik becerilerin yanı sıra değerleri de kazandırmalıdır (Uyanık-Balat & Balaban-Dağal, 2011). Bu alan becerileri içerisinde öğretmen, o ay zümre toplantısında belirlenen değerlere göre aylık planlarında belirlenen değerlere yer verir. Bu değerleri günlük olarak ders sürecinde işleyerek pekiştirir. Öğrenme alanları daha çok beceri odaklıdır. Beceri edinimi yoluyla değerlerin kazandırılması istenmektedir. Değerlerin kazandırılmasında, bireysel farklılıklar göz önüne alınarak beceri odaklı öğrenme süreçleri yapılandırılmıştır (Direk & Batmaz, 2024; Yıldırım, 2024). Bu durum çocukların değerleri özümsemesi açısından avantaj yaratmaktadır. Hayat Bilgisi Öğretim Programında ise değerler, öğrenme alanları içerisinde net bir şekilde verilmiştir. Öğrenme alanları içerisinde ve öğretim sürecinde değerlerin kazandırılmasına odaklanılır. Öğrenme alanları tematik bir yapı içinde verildiği için öğretim sürecini kolaylaştırıcı ve doğrudan odağa alacak şekilde dizayn edilmiştir. Ayrıca değerlerin kazanılmasında bir diğer sorumluluk ise çocuğa verilen değerlerde sürekliliğin sağlanmasıdır. Hayat Bilgisi dersi, aile ve okul öncesi dönemden sonra, Sosyal Bilgiler dersinden önce çocuğun değerlerle en çok karşılaştığı derstir (Beldağ, 2012).

Değerler, iki program içinde de ortak olduğundan dolayı değerlerin öğretiminde yaş ve gelişim düzeyi, hazır bulunuşluk gibi etkenler göz önüne alınarak öğrenme alanları duyuşsal,

bilişsel ve değer merkezli bir yaklaşım ile aktarımı sağlanmıştır. Her iki programda Türkiye Yüzyılı Maarif Model'inin erdemli bireyler yetiştirme amacını öncelemekte olup, değerlerin ediniminde yaş ve gelişim düzeyleri gibi etkenlere uygun yöntemler benimsenmiştir (Direk & Batmaz, 2024; Önger & Duman, 2024).

Değerlerin aktarımında kullanılan bu yaklaşım, aynı zamanda ölçme ve değerlendirme süreç ve uygulamalarında da kendini göstermektedir. 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programı arasında Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nin etkisi, öğrencilerin değer edinimini ve gelişimini izlemek, değerlendirmek ve desteklemek için kullanılan araç ve yöntemlere yansıtılmıştır. 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ölçme ve değerlendirme uygulamalarında değer ve beceri odaklı olup gözlem ağırlıklıdır. Öğretmen günlük planlarında uyguladığı etkinlikleri değerlendirme ve aylık plan kontrol çizelgesi ile yapmaktadır. Sürekli olarak her çocuğu gözleme tabi tutarak gözlemlerini ve gelişim takibini dönemlik raporlarla yapmaktadır. 2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda ise, ölçme ve değerlendirme süreci daha çok analitik bir yaklaşım seyredererek bütüncül dereceli puanlama anahtarları kullanılmaktadır. Programda daha çok akran değerlendirme gibi uygulamalara yer verildiği tespit edilmiştir. Önger ve Duman (2024), Sosyal Bilgiler Öğretim Programları'na dair yapmış oldukları bir araştırmada, değerlerin öğretilmesine yönelik analitik ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanımı, bireylerde kazandırılması istenen değerlerin daha somut bir şekilde idrak edilmesini kolaylaştırdığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durum analitik ölçme araçlarının, ölçme ve değerlendirme süreçlerinde yaş ve gelişim düzeylerine göre değişmekte olduğunu, değerlerin kazandırılmasında daha somut ve kolay bir şekilde sonuçları betimlemeyi sağlamaktadır.

2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda ölçüm araçları tematik alanlara göre farklılık göstermektedir. Her iki program arasında da ortak ölçme araçları kullanılarak bunlar yaş ve gelişim düzeylerine göre değişiklikler içermektedir. Öğretmenler, çocuklarda değer gelişimini sürekli gözlemleyerek bunu raporlaması, öğrencilerin performansına ve tutumlarına dayalı olarak değerlendirilmesi ortak noktalarıdır. Ölçme ve değerlendirme süreçlerinde belirlenen bu yaklaşımlar aynı zamanda değerlerin kazandırılması için kullanılan öğretim, yöntem ve teknikleriyle de doğrudan ilintilidir. Erdem-Değer-Eylem Çerçevesinin etkili bir biçimde uygulanabilmesi adına öğrenme ortamlarında tercih edilen yöntemlerin öğrenci yaş ve gelişim düzeylerine uygun olarak belirlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programına göre öğrencilerin yaş ve gelişim düzeyine bağlı olarak oyun ve etkinlik merkezli bir yaklaşım benimsenmektedir. Yaş ve gelişim düzeyleri, hazır bulunuşluk gibi etkenler ile öğrencilerin oyuna ya da oyun merkezli etkinlikler yoluyla değerlerin kazandırılması daha işlevsel olmaktadır. Sevim ve arkadaşları (2023) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitiminde yaparak ve yaşayarak öğrenmeye dayalı hikâye anlatma, drama, oyun ve müzik gibi etkinliklerden yararlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Çocuklar bu yolla hem yaparak hem yaşayarak öğrenme içinde oldukları ve böylece kolayca değerleri özümsemeleri istenmektedir. Değerlerin kalıcı olması ve davranışların bireyin ve toplumun gelişimine katkı sağlaması için değerlerin doğru ve etkili bir şekilde aktarılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir (Meydan, 2012; Arslan, & Elma, 2022).

2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programında yöntem ve tekniklerde biraz daha nispeten çeşitlilik gösterse de ortak hedef değerlerin edinimidir. Bu hedefle araştırma ve buluş yoluyla

öğrencileri öğretime dahil etmeye ve onları merkeze alan bir yaklaşım sergileyerek değerlerin özümsemesi istenmektedir. Bu yolla beyin fırtınası, altı şapkalı düşünme gibi yaş ve gelişim düzeylerine göre tekniklere programda yer verilmiştir. Okul Öncesi Eğitim Programı'na nispeten daha tematik yapıda ilerleyen ve bireysel çalışmayı daha çok önceleyen şekildedir. Her iki programda da drama, soru- cevap, tartışma, örnek olay, gibi yöntemler kullanılmakta olup bu yöntemler çocuğun yaş ve gelişim düzeyine göre değişim göstermektedir. Görsel ve film yorumlama, hikâye anlatma gibi tekniklerde ortaktır. Hayat Bilgisi dersi değerlere temel oluşturmakta ve değerler bu derste daha basit düzeyde öğrencilere aktarılmaktadır (Şimşek, 2013; Yaşaroğlu, 2013). Bu yollarla değerlerin günlük hayatta uygulanabilirliği amaçlanmaktadır.

Eğitim anlayışının somut göstergeleri olan öğretim programları, insanın tüm yönleriyle gelişimine vurgu yapmaktadır. Programlarda bilgi, beceri, eğilim ve değerler; yetenek, ilgi, ihtiyaç ve bireysel farklılıklarla güçlendirilerek ele alınmaktadır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarının temel hedefi, yetkin ve erdemli bireyler yetiştirmektir. Bu doğrultuda yetkinlik ve erdem birbirini tamamlayıcı iki önemli değer olarak görülmektedir. Yetkinlik belli bir alanda gerekli olan bilgi ve becerilere sahip olmayı içerirken erdem ruhsal olgunluğu ve ahlaken iyi olan eylemleri kapsamaktadır. Yetkinlik ve erdem merkeze alındığı, öğrencilerin bilgi, beceri, eğilim ve değerleri göz önünde bulunduran öğrenci profili oluşturmaktır (MEB, 2024). Bu bağlamda yetkin ve erdemli bireyler temelinde Erdem- Değer- Eylem Çerçevesinin öğretim programlarına özenle yansıtılmaktadır.

Yazarlık Katkısı

1.Yazar %50, 2.Yazar %50

Etik Kurul Beyanı

Araştırma, doküman incelemesine dayalı olduğundan etik kurul onayı gerekmemektedir.

KAYNAKÇA

- Ada, E. (2016). *Erken Çocukluk döneminde yaratıcı drama yönteminin değerler eğitimine olan etkisinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Arslan, A. (2022). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin kök değerlere yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Asya Studies*, 6(22), 29-44. <https://doi.org/10.31455/ASYA.1187127>
- Arslan, A., & Elma, M. (2022). İlkokul öğrencilerinin değerlere bakış açılarının kök değerler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 20(44), 385–416. <https://doi.org/10.34234/ded.1129404>
- Avcı, E.K. & Kayabaşı, Z.E.K. (2018). Hayat bilgisi dersi öğretim programlarının amaçlarındaki değerlerin içerik analizi (1936-2018). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 16 (35), 27-56.
- Beldağ, A. (2012). *İlköğretim yedinci sınıf Sosyal Bilgiler dersindeki değerlerin kazanılma düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Erzurum ili örneği)* [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

- Best, J. W., & Kahn, J. V. (2017). *Eğitimde araştırma yöntemleri*
- Demir, K., & Demirhan İşcan, C. (2007). Hayat bilgisi dersinde değerler ve değerler eğitimi. 1. *Ulusal İlköğretim Kongresi*, 15(17), 1-15.
- Direk, İ. N., & Batmaz, O. (2024). Okul öncesi eğitim programlarına bir bakış: 2013 ve 2024 programlarının karşılaştırılması. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (15), 866-880.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. B., & Taşgın, A. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma: Teorik çerçeve-pratik öneriler-7 farklı nitel araştırma yaklaşımı-kalite ve etik hususlar*. Seçkin Yayıncılık.
- Güneş, G., & Yıldırım, Y. (2024). 2018 ve 2024 hayat bilgisi dersi öğretim programlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi: 2018 ve 2024 hayat bilgisi dersi öğretim programı. *International Journal of Education and Science Research*, 1(1), 66-84.
- Köseoğlu, E., & Şahin, K. (2024). İlkokul Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının (2018-2024) Karşılaştırmalı Analizi: HBDÖP (2018-2024) Karşılaştırmalı Analizi. *Journal of Social Perspective Studies*, 1(2), 51-65.
- Kuzu, O., Göçer, V., & Akçay, A. O. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında ilköğretim matematik dersi öğretim programının incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 41, 640-667.
- Meydan, K. (2012). *İlköğretim okullarında değerler ve karakter eğitimi* (Doktora Tezi), Sakarya Üniversitesi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Okul öncesi eğitim programı (48-60 ay)*. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Önder. (2024). "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" değerlendirme raporu. *Önder*.
- Önger, S., & Duman, S. N. (2024). 2018, 2023 ve 2024 sosyal bilgiler öğretim programlarının karşılaştırılması. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 1308-1339.
- Öngören, H., & Yılmaz, A. (2024). Investigation of secondary school students' social emotional learning and friendship-making skills in terms of various variables. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi*. <https://doi.org/10.53444/deubefd.1391617>
- Özer, M., & Aktaş, B. Ç. (2019). Değerler eğitimi devamlılığı: okul öncesi eğitim programından hayat bilgisi öğretim programına. *İlköğretim Online*, 18(1).
- Sevim, M. Z., Güler, Z., İnançlı, S., & Aslan, H. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitiminde değerler eğitimi hakkında görüşleri. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(6), 737-749.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2013). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Şimşek, N. (2013). Hayat bilgisinde kişisel nitelik (değer) öğretimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(1), 1325-1346.
- Uyanık, G., & Balaban-Doğal, A. (2009). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi etkinlikleri*. Kök Yayıncılık.
- Üzümcü, M., & Abanoz, S. (2024). Program tasarımı yaklaşımları bağlamında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretim programı. *Mevzu Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 795-826.
- Yaşaroğlu, C. (2013). Hayat bilgisi dersi kazanımlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Journal of Turkish Studies*, 8(7), 849-858.

-
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, Y., & Çalışkan, A. (2024). Sosyal bilgiler dersi öğretim programının 2005, 2015 ve 2018 programlarıyla karşılaştırılmalı analizi. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 8(1), 108-142.
- Yıldırım, Y. (2024). Değer odaklı eğitimler ve değerler eğitimi. İçinde Y. Yıldırım (Ed.), *Değer Odaklı Eğitimler* (ss. 1–23). Pegem Akademi Yayıncılık.
-